

# התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש



ש"פ אמור, י"ט אייר, ה'תשל"ד

חלק ב – יוצא-לאור לש"פ בהר-בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשפ"א



יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לזכות

הילד דוד דניאל שיחי

ליום הולדתו השלישי, ולרגל ה"אָפּשערעניש" שלו

כ"ו אדר, ה'תשפ"א

ולזכות אחיותיו

אסתר יהודית ורייזל

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' אלתר אלי' וזוגתו מרת זיסא שיינא

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

מאַרקוס



ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יצחק דוב בער וזוגתו מרת איטא מנוחה שיחיו מאַרקוס

מרת חנה שתחיי מלכא



ולעילוי נשמת

הרה"ת ר' דוד דניאל בהרה"ח ר' שלמה חביב ע"ה מלכא

נפטר כ"ו תשרי, ה'תשע"ב

ת' נ' צ' ב' ה'

בכדי שגם בבואו לכאן יוכל להמשיך להשפיע עליהם — ע"י מכתבים — בעניני תורה ומצות בכלל ובהפצת המעיינות בפרט. והשי"ת יצליחו.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א  
א. קווינט, מזכיר

ג

ב"ה, ו' מ"ח תשי"ח  
ברוקלין

האברך רפאל פנחס שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מאדרי"ח מ"ח, בו כותב בשורות הטובות — נקודות מהפעולות בשבועות שעברו, ולפלא שעד עתה כמעט לא נתקבלו ידיעות בהנ"ל, ומי יאמר ידיעות מפורטות כדי צרכן. וכנראה מקום הניחו לו להתגדר, להיות הראשון בידיעות האמורות. ובודאי יזרז כל השייכים לזה, ובעיקר אלה שעל שכמם מוטל ענין ההודעה לכאן, עד"ז שימלאו זה בהקדם ובפרטיות הדרושה. בודאי כמו שכתבתי מכבר, מחזיקים הקישור עם אלו שנפגשים אתם בעת רצון — גם לאחר זה, בשביל לעודדם מזמן לזמן ולהוסיף בהתקשרותם לתורה ומצותי.

מובן ג"כ, שעל כל האמור נאמר ג"כ ומבשרך לא תתעלם — שאין זה פוטר מהציווי דמעלין בקדש בלימוד תורת הנגלה ותורת החסידות וקיום המצות בהידור. והשי"ת יצליחו בכל האמור.

בברכה לבשו"ט ובפ"ש חבריו שיחיו

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א  
א. קווינט, מזכיר



ג

מצילום האגרת.

האברך רפאל פנחס: גולדשטיין, ירושת"ו. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"א אגרת ח'קנג, ובהנמסרן בהערות שם. כמו שכתבתי מכבר, מחזיקים הקישור כו': ראה אג"ק חט"ז אגרת ד"שכ (בשולי האגרת). ובכ"מ.

ומבשרך לא תתעלם: ישע"י נח, ז. — וראה גם אג"ק חכ"א שם. מהציווי דמעלין בקדש: ברכות כח, א. וש"נ.

בס"ד.

## פתח דבר

לקראת ש"פ בהר"ב בחוקותי, מבה"ח סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ אמור, י"ט אייר ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ אמור, י"ט אייר).

\*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

\*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

## ועד הנחות בלה"ק

כא אייר, ה'תשפ"א (ה'י' תהא שנת פלאות אראנו),  
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע,  
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by  
**LAHAK HANOCHOS INC.**

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס  
**The PrintHouse**

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237  
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס  
על ידי חיים שאול בן חנה  
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"  
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

## הוספה

### א

ב"ה. ג' שבט תשט"ו

ברוקלין

האברך הווי"ח אי"א גרשון דובער שי

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מר"ח שבט, נעם לי לקרות מפעולתו הטובה בסביבתו בהנוגע לעניני תורה ומצות. ותקותי שיביא זה לפעולות בהמושפעים לארך ימים ושנים, נוסף על המבואר בתניא סוף פרק כ"ה אשר יחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד וכו' אף שלמטה הוא תחת הזמן וכו'.

בטח למותר לעוררו שמזמן לזמן יעורר את מושפעי, אם הוא בעצמו או — כשלא ימצא במקום אחד עמהם — ע"י אחרים מאותו המקום, ובטחוני חזק שפעולות אלו ימשיכו לו תוספת ברכה והצלחה בעניניו הפרטים ובהסתדרות נכונה.

ברכה

מ. שניאורסאהן

### ב

ב"ה. יז' מנ"א תשט"ו

ברוקלין

האברך גרשון דוב שי

שלום וברכה!

מאשרים קבלת מכתבו מט"ו מנ"א עם המוסגר בו, ובודאי ינצל זמן שהותו בטאָראָנטאָ בכדי להתראות עם כל אלו שבא עמהם בקישור במשך הזמנים שביקר שם, בכדי לחזקם ולעודדם עוד הפעם ולחזק הקשרים אתם,

### א

מצילום האגרת.

האברך .. גרשון דובער: יעקובסאָן, טאָראָנטאָ. אגרות נוספות אליו — ראה הנדפס בקונטרס לש"פ האזינו תשע"ט. לקמן אגרת הבאה.

### ב

מצילום האגרת.

האברך גרשון דוב: יעקובסאָן, טאָראָנטאָ. אגרות נוספות אליו — לעיל אגרת הקודמת, ובהנמסרן בהערות שם.

יג. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק<sup>96</sup> "ששת ימים", "מה ענין שבת אצל מועדות, ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאילו חילל את השבתות, וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאילו קיים את השבתות",

— שכוונת רש"י לבאר ההקדמה ד"ששת ימים" [שהרי אין זה המקום העיקרי לציווי דשבת (שאז יש צורך להבהיר שאין לדאוג לפרנסה כיון ש"ששת ימים תעשה מלאכה"), אלא נזכר דרך אגב בקשר לענין המועדים], ש"ששת" "שם דבר הוא",

— כפי שמפרש רש"י על הפסוק<sup>97</sup>: "שבעת ימים", "כל מקום שנאמר שבעת, שם דבר הוא, שבוע של ימים, שטינ"א בלע"ז, וכן כל לשון שמונת ששת חמשת שלשת"<sup>98</sup> —

שרק הזמן ד"ששת ימים" מותר במלאכה, ואילו זמן אחר (שבת ומועדות) אסור במלאכה<sup>99</sup>, ולכן, "כל המחלל את המועדות .. כאילו חילל את השבתות"<sup>100</sup>; ומכלל לאו אתה שומע הן<sup>101</sup>, שגם "כל המקיים את המועדות .. כאילו קיים את השבתות" —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ז ע' 242 ואילך.

יד. בהמשך להמדובר לעיל אודות ל"ג בעומר, יש להתעכב גם

(99) אף שיש חילוק ביניהם — שבשבת,

"כל מלאכה לא תעשו", משא"כ ביו"ט, "כל מלאכת עבודה לא תעשו", משא"כ מלאכת אוכל נפש; וכן יש חילוקים בעונש כו'.

(100) כי, לולי זאת, הי' מקום לחלק בין שבת, שלעולם "ביום השביעי שבת", למועדים, "אשר תקראו אותם מקראי קודש", שתלוי בקביעת ב"ד כו'.

(101) נוסף על הטעם בפשטות — שכיון שבמשך השנה ימים רגילים לעסוק בעובדין דחול, הנה לכל לראש צריך להזהיר על החילול כו'.

יותר: מהו הצורך לבאר שני פירושי רש"י, בה בשעה שכולם עייפים... וסיים, שכדי שלא לייגע את הקהל, יבאר רק פירוש רש"י אחד — הא', שקשור לענין השבת.

(96) פרשתנו כג, ג.

(97) שם, ח.

(98) וגם כאן צריך להבין: מדוע הוצרך רש"י לפרש זאת — שהרי אין לומר שכוונתו לבאר מדוע נאמר "שבעת ימים" ולא "שבעה ימים", שהרי בריבוי מקומות לפנ"ז נאמר "שבעת ימים", ובפרשתנו גופא (כב, כז): "שור או כשב או עז כי יולד והי' שבעת ימים תחת אמו". ומה גם שרש"י פירש כפ' בא (יב, טו): "שבעת ימים מצות תאכלו", "שטיינ"א של ימים", ולפנ"ז (שם יו"ד, כב): "שלשת ימים", "שילוש של ימים .. וכן שבעת ימים בכל מקום שטיינ"א של ימים" (אלא שאינו מסיים "וכן כל לשון שמונת ששת חמשת שלשת")\*.

(\* בהמשך השיחה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בבתי שחוק, שיש "קלאָק־שיא" גדולה

על הקדמת הסיפור בגמרא<sup>52</sup> אודות הסיבה שבגללה הוצרך רשב"י להתחבא במערה מפני מלכות רומי:

"יתבי רבי יהודה ורבי יוסי שמעון, ויתבי יהודה בן גרים גביהו, פתח רבי יהודה ואמר, כמה נאים מעשיהן של אומה זו, תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר, כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן, תקנו שווקין — להושיב בהן זונות, מרחצאות — לעדן בהן עצמן, גשרים — ליטול מהן מכס. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם ונשמעו למלכות, אמרו וכו'. אזלו (ר"ש ובנו) טשו במערתא וכו'".

וצריך להבין: מדוע צריכה הגמרא לספר את הדברים שאמר רשב"י על המלכות כו' — שלכאורה הרי זה היפך הציווי "אל תתגרה בגוי קטן"<sup>102</sup>, ועאכ"כ גוי גדול?!

ואע"פ שלדעת רשב"י "מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה"<sup>103</sup>, הרי זה דוקא "בצדיק גמור"<sup>103</sup>, והרי הכוונה בזה היא לא ל"צדיק בדינו", אלא לענין אמיתת שם התואר והמעלה של צדיק, שעל זה אמרו רז"ל<sup>104</sup> "ראה הקב"ה בצדיקים שהם מועטים כו'" (כמבואר בתניא<sup>105</sup>), והרי "התורה על הרוב תדבר"<sup>106</sup>, כך, שבדרך כלל אסור להתגרות כו'.

אך הענין הוא — שמסיפור הגמרא אודות דבריו של רשב"י יש ללמוד הוראה כיצד צריך יהודי להביט ולהתייחס ל"חסד לאומים"<sup>107</sup>.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק): כנראה שכדי שהקהל יתעורר... צריך לדבר אודות ענינים העומדים ברומה של וושינגטון...

כל הצרות שישנן עכשיו הם כתוצאה מזה שבמשך שנים מנסים להרגיל יהודים לחיות באשלי' שאין להתיירא מכל שונאי ישראל, כיון ש"אחות יש לנו בבית המלך"<sup>108</sup>: יש בווישינגטון גויים שהם ידידים טובים, שלא יניחו לשונאי ישראל להתנהג כרצונם.

והגע עצמך:

יש שמונים מליון ערבים שונאי ישראל, ש"עומדים עלינו כו'" (כמ"ש בהגדה), ולמרבה הפלא, טוענים שאין מה להתיירא מהם — לא בגלל שסומכים על כך ש"הקב"ה מצילנו מידם", אלא בגלל שסומכים

(102) ראה פסחים ק"ג, א.

(103) ברכות ז, ב. וש"נ.

(104) יומא לח, ב.

(105) פ"א.

(106) ראה מו"נ ח"ג פל"ד.

(107) משלי יד, לד.

(108) לשון חז"ל — מגילה טו, ב.

— שזהו ענין שנוגע לקיום כל התומ"צ, וכמדובר לעיל<sup>190</sup> אודות סיפור המדרש<sup>191</sup> שהשבועה שלא לשקר גרמה שלא יעבור שאר עבירות, כיון שאח"כ ישאלו אותו ולא יוכל לשקר כו' —

שתיבת "אמת" — "אל"ף רישי' דאלפא ביתא, מ"ם באמצעיתה תי"ו בסופה"<sup>192</sup> — רומזת על הענין ד"אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים"<sup>193</sup>, "אני ראשון" — למעלה מסדר השתלשלות, ו"אני אחרון" — בסוף ההשתלשלות, ו"מבלעדי אין אלקים" — שבכל סדר ההשתלשלות אין ענין של העלם והסתר ("כי שמש ומגן ה' אלקים"<sup>194</sup>),

ועד"ז בעבודה: "אני ראשון" מורה על הענין ד"מודה אני" שבהתחלת היום, "ואני אחרון" מורה על הענין ד"בידך אפקיד רוחי .. א-ל אמת"<sup>195</sup> שבסוף היום, "ומבלעדי אין אלקים", שבמשך כל היום אין ענין של העלם והסתר כו', כיון שהאמת היא ש"ה' הוא האלקים"<sup>196</sup>, הוי' ואלקים כולא חד<sup>197</sup>.

וסיים, שמתבטלים כל הגזירות והחוקים הבלתי-רצויים כו', "ודבר אלקינו — "דבר הוי' זו הלכה"<sup>119</sup> — יקום לעולם"<sup>198</sup>, ועד שזוכים שיעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו כו' וילחום מלחמת ה' כו' ויבנה מקדש במקומו (ואח"כ) ויקבץ נדחי ישראל<sup>199</sup>, ובקרוב ממש.

[לאחר תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאוואָ".]

(190) שיחת אחש"פ סל"ד (לעיל ע' ...).

(191) "מי השילוח" — הובא בספר "רב

פעלים" (ווארשא, תרנ"ד) אות מ (מ, ב

ואילך). "אוצר מדרשים" (אייזנשטיין) ח"ב

ע' 296.

(192) ירושלמי ודב"ר שם.

(193) ישעי' מד, ו.

(194) תהלים פד, יב.

(195) שם לא, ו.

(196) ואתחנן ד, לה. ועוד.

(197) ראה זהר ח"א יב, סע"א. ח"ב כו,

ב. קסא, א ואילך. ח"ג קמג, א. רסד, א

(ברע"מ).

(198) ישעי' מ, ח.

(199) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

וידוע שיכול להיות יותר טוב מזה, אזי מרגיש שהוא עני מרוד... והיינו לפי שטבע האדם ש"מי שיש לו מנה רוצה מאתיים, מאתיים רוצה ד' מאות וכו'" <sup>183</sup>, ועד שאפילו בעת יציאת נשמתו בהיותו בן ק"כ שנה, "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו" <sup>184</sup>],

וכיון שכן, הנה גם ביחס למעמד ומצב זה ישנה ההבטחה ש"כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר".

אך גם במעמד ומצב של עושר צ"ל קיום התורה מתוך מס"נ, וכמבואר בתניא <sup>185</sup> "למה צוה משה רבינו ע"ה במשנה תורה לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמיים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש, והלא הבטיח להם פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו'" <sup>186</sup>, אלא משום שקיום התורה ומצוותי תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' כו".

וכיון שכבר שברו את היצה"ר והרגילו אותו בתנועה של המס"נ בשעה שקיימו את התורה מעוני — הרי נקל להם יותר להמשיך עבודתם מתוך מס"נ, ולהראות דוגמא חי' לכל בני" שבסביבתם כו" <sup>129</sup>.

\* \* \*

ל. ב"ינה של תורה" שבפירוש רש"י, בנוגע לב' הקצוות שנדרשים מיהודי, שששת ימים עליו לעסוק בעניני הגוף והעולם, ואילו בשבת ויו"ט צ"ל במעמד ומצב כפי שהוא מצד הנשמה, שלמעלה מהטבע כו" <sup>187</sup>, נתבאר שגם אצל רשב"י מצינו ב' קצוות אלו: מחד גיסא — הלך לרומי לבטל גזירה כו', מתוך התחשבות ב"שלומה של מלכות", כיון ש"אין סומכין על הנס" <sup>188</sup>, ומאידך גיסא — בכח התורה הי' במעמד ומצב שלמעלה מהעולם, שלכן, גם בהליכתו לרומי לא הפסיק לעסוק בתורה, ולא עוד אלא שלקח עמו מלאך או אפילו שד, כדי לפעול שם מה שצריך לפעול כו'.

בהמשך הדברים נזכר גם הענין ד"חותמו של הקב"ה אמת" <sup>189</sup>,

(183) ראה קה"ר פ"א, יג. פ"ג, יו"ד.  
רמב"ן ובחיי ס"פ חיי שרה. הנסמן בהערה  
הבאה.  
(184) ראה קה"ר שם. וראה גם הערת כ"ק  
אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ג ע' 191.  
וש"נ.  
(185) ספכ"ה.  
(186) ס"פ עקב.  
(187) נכלל בשיחה המוגהת הג"ל סי"ג.  
(188) ראה פסחים סד, ב. זח"א ק"א, ריש  
ע"ב. ק"ב, ב. רל, ב.  
(189) שבת נה, א. וש"נ. ירושלמי סנהדרין  
פ"א ה"א. דב"ר פ"א, יו"ד.

על הגוי בווינגטון שיעשה כל מה שביכלתו, ועד שיעמיד את עצמו בסכנת מס"נ... כדי להציל את בני".

ולכן, כל ההתעסקות היא רק בענינים הקשורים עם "כחי ועוצם ידי" <sup>109</sup> — להשתדל לשאת חן בעיני הגויים, כדי שיסכימו לסייע במדה גדולה יותר, ולא חושבים כלל אודות הצורך לעסוק בענינים שיפעלו את הסיוע של הקב"ה, שבשביל זה דרושה הנהגה ע"פ הלכה ע"י קיום התומ"צ כו'.

טו. הסיבה לכך שהוא סומך לגמרי על הגוי היא — בגלל שחושב שהגוי מעריך אותו ועד שמרגיש את עצמו ירוד כלפיו, שהרי הוא "מיניסטער"... ולכן יעשה הגוי הכל כדי לשאת חן בעיניו!

אך "כל הפוסל במומו פוסל" <sup>110</sup> — שזהו בגלל שהוא מרגיש את עצמו ירוד כלפי הגוי, ולכן חושב שכך הוא גם אצל הגוי!...

הוא מרגיש כל כך נחות כלפי הגוי, שבראותו גוי שמסכים שירשמו אותו בתור יהודי, ומוכן אפילו לשלם בשביל זה 25 דולר [כדי שיוכל לקבל — מכספי המגביות של "כל נדרי" — סכום של 20.000 דולר... עבור הסתדרותו בא"י, כולל פטור של תשלום מכס למשך ששה חדשים או שנתיים], אזי מיד רושם אותו בתור יהודי; בראותו גוי ברחוב, רודף אחריו ומפציר בו לנסוע לא"י, בהבטיחו שלא יהיו לו קשיים, כיון שה"פקיד" קיבל כבר ציווי לרשמו בתור יהודי, וליתן לו בחנם כל המצטרך לו, ואח"כ יחליט הגוי אם זה מוצא חן בעיניו ורצונו להשאר, ואם לאו, יקום ויסע בחזרה לקליפורני, כהמעשה שהי'!

וכמדובר כמ"פ <sup>111</sup> בארוכה אודות הענין ש"נהנו מסעודתו של אותו רשע" <sup>112</sup> — שלא הי' כאן חטא של אכילת סעודה שאינה כשרה, שהרי המשתה הי' באופן ד"לעשות כרצון איש ואיש" <sup>113</sup>, כולל גם מרדכי <sup>112</sup>, כך שהיתה סעודה כשרה, אלא החטא הי' בכך שנהנו מהעובדה שגוי רשע מזמין אותם להשתתף בסעודתו, בהרגישם שזוהי חשיבות ועילוי עבורם שיכולים לשבת יחד עם הגוי!...

ועד"ז בנדו"ד, שרודפים אחרי הגוי, ומרגישים עילוי בכך שהגוי מסכים שירשמו אותו בתור יהודי.

וכיון שהוא מרגיש את עצמו נחות כלפי הגוי, ורודף אחריו וכו'.

(109) לשון הכתוב — עקב ח, יז.  
(110) קידושין ע, ב. רמב"ם הל' איסור"ב  
פ"ט הי"ז.  
(111) ראה גם תו"מ חע"ב ע' 65. וש"נ.  
(112) מגילה יב, א.  
(113) אסתר א, ח.

— חושב שכן הוא גם אצל הגוי, שגם הוא מרגיש את עצמו נחות כלפי היהודי, ולכן יעשה הכל — כולל גם להעמיד את עצמו בסכנה כו' — כדי להציל יהודי!

אבל אח"כ רואים מה שהגוי עושה בפועל... — כפי שרואים עכשיו את כל הצרות!

וכל זה — בגלל ששוכחים לגמרי שהגוי אינו אלא כ"גרזן ביד החוצב בו"<sup>114</sup>, שביכלתו לעשות רק כפי רצון החוצב בו; שוכחים על הקב"ה, ושוכחים מהציוויים שצוה כיצד צריך להתנהג כו', ומשתדלים רק לשאת חן בעיני ה"גרזן"... שזהו היפך השכל לגמרי!

ובגלל זה ישנן כל הצרות עכשיו — שהגוי הולך ועושה כרצונו, מבלי להתחשב כלל בטובתן של ישראל!

וכפי שרואים במוחש בנוגע לטענה שהשיגו "עצמאות", שנעשו בני חורין להתנהג כרצונם — שאף פעם לא הי' מצב שתלויים לגמרי בגויים, רח"ל, כפי שהמצב הוא עכשיו! מצב זה גרמו אלו שטוענים שנעשו "עצמאיים" — ע"י הנהגתם לרדוף אחרי הגויים, עד שנעשו תלויים לגמרי בגויים, באופן שלא יכולים להתנהג באופן אחר מרצונו של הגוי!

טז. אך מדברי הגמרא רואים אופן התייחסותו של רשב"י להנהגת הגויים:

רשב"י טען, שאין לנו לרמות את עצמנו; רואים אמנם שגויים עושים דברים טובים, "תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות", אבל צריך לדעת ש"כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן".

אלא מאי, כיון שנמצאים בגלות, צריכים לילך ולהשתדל אצל הגוי ולבקש סיוע כו',

— כוונת הגוי היא אמנם לצורך עצמו, כמו "גשרים — ליטול מהן מכס", אבל אעפ"כ, שיטלו מכס ויסייעו לבני... —

וכמסופר בגמרא<sup>115</sup> שכאשר הי' צורך לבטל גזירה, הלך רשב"י בעצמו לרומי כדי להשתדל אצל מלכות רומי לבטל את הגזירה; אבל רשב"י עשה זאת מתוך ידיעה שבנ"י סומכים על הקב"ה, אלא שהקב"ה צוה שצריך להשתדל בדרך הטבע לבטל הגזירה, ובמילא יודעים שלא

אבל אעפ"כ, הרי ידוע<sup>176</sup> שמס"נ יכולה להועיל רק כדי לקפוץ מהגג למטה, אבל לקפוץ מלמטה על הגג, אי אפשר אפילו ע"י מס"נ... כך, שיש כו"כ עניני תומ"צ שלא היתה להם אפשרות לקיימם אפילו ע"י מס"נ, כמו לולב, מצה שמורה וכיו"ב, שלא היו אצלם במציאות כו'.

ולכן, בצאתם מן המיצר אל המרחב, למדינות (שבכמה פרטים הם באופן של) הרווחה, צריך ללמדם אודות ענינים אלו, שלא הורגלו בהם, כדי שיוכלו לקיים בשלימות כל עניני התומ"צ, באופן ש"לא תהא יושב ושוקל במצוותי" של תורה .. אחת קלה שבקלות ואחת חמורה שבחמורות<sup>177</sup>; ועד"ז בנוגע לעניני התומ"צ שקיימו שם מתוך מס"נ — להוסיף בהם ביתר שאת וביתר עוז.

ויקויים בהם מאמר המשנה במסכת אבות<sup>178</sup> "כל המקיים את התורה מעוני (במעמד ומצב של דוחק כו', מתוך מס"נ) סופו לקיימה מעושר", כולל גם עני בדעת ועשיר בדעת<sup>179</sup> — מתוך הרחבת הדעת,

— ויש לבאר דיוק הלשון "כל המקיים את התורה מעוני כו'", ולא כל הלומד כו' (כמו בכ"מ), כיון שענין של עוני יכול לפעול חלשות רק בקיום במעשה, ולא בעצם של לימוד התורה, שיכול להיות גם במעמד ומצב של עוני, והיינו, שאע"פ שענין של עושר פועל התרחבות בלימוד התורה, וכידוע הסיפור<sup>180</sup> שהצ"צ הי' מבקש לפעמים שיניחו אצלו קערה עם דינרי זהב כדי שיוכל ללמוד תורה בהרחבה, ועד"ז מובא במהרי"ל<sup>181</sup> בנוגע לר"ת, מ"מ, עצם לימוד התורה יכול להיות גם בלאה"כ, ואפילו בעוני, במיצר ובשב"י ("ססילקע") בסיביר, שגם שם יכולים לחזור עניני תורה בעל-פה כו' —

ובזה גופא, הנה גם מעמד ומצב של "עושר" הוא בבחי' "עוני" לגבי מעמד ומצב נעלה יותר,

[וע"ד שבכל יום צ"ל הענין דיצי"מ, כי גם המעמד ומצב שלאחרי היציאה ממצרים אתמול, הוא בבחי' "מצרים" לגבי מעמד ומצב נעלה יותר; וכמו"כ בענין ה"עושר", שאע"פ שמי ש"היו לו מאתיים זוז .. הרי זה לא יטול" מתנות עניים<sup>182</sup>, כיון שאינו נקרא עני, הרי מובן שהוא עדיין רחוק לגמרי ממדריגת עשיר, ולא עוד אלא שבשעה כשמתכוון במצבו

(176) ראה גם תר"מ חס"ה ע' 224. וש"נ. (177) תנחומא עקב ב. ועוד. (178) פ"ד מ"ט (פרק דשבת זו). (179) ראה כתובות סח, סע"א. נדרים מא, בסה"ש תש"ד ע' 71 הערה 17. (180) ראה גם תר"מ חס"ה ריש ע' 191. וש"נ. (181) ליקוטים שבסו"ס מהרי"ל. נעתק (182) רמב"ם הל' מתנות עניים פ"ט הי"ג. רע"א.

(114) ע"פ ישע"י יו"ד, טו. וראה זח"א לו, (115) מעילה יז, סע"א ואילך. א.

רבן אפילו לבנין ביהמ"ק<sup>172</sup>; וכל זה נעשה בביהמ"ס וביהמ"ד בד' אמותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו.

ובסיום הענין אמר:

כיון שיכול להתעורר ספק למי היו מכוונים הדברים [ובדרך כלל, הנה דוקא העומד בראש שאליו מכוונים הדברים, הוא זה שמצביע ומורה על פלוני, שאליו היו מכוונים הדברים...] — הנני להזהיר באזהרה חמורה וכפולה, שאין לאף אחד רשות לומר למישהו שאליו היו מכוונים הדברים.

ובכגון דא — ידוע מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר<sup>173</sup>, שהצ"צ אמר, שהוא כמו "כובע" שמייצר כובעים, ואז נכנסים אנשים ומודדים אותם כו', עד שמגיע מי שהכובע הוא לפי מדתו, וסיים הצ"צ: ואליו היתה כוונתי!...

ועד"ז בנדו"ד, שכל מי שמוצא בדברים האמורים לעיל אותיות שמתאימות אליו, יקח מזה השייך אליו כו'.

ולאידך גיסא, ישנו הסיפור אודות הצ"צ שמביא כ"ק מו"ח אדמו"ר בדרושי חתונה<sup>174</sup> (שזהו ענין השייך אלי, ולכן הנני חוזר זאת), שא' התאונן לפניו שדורכים עליו בביהמ"ד כו', והשיב לו, שהוא מתפשט בכל ביהמ"ד, כך, שכל מקום שמישהו דורך, ה"ה דורך עליו!... ונוסף לזה, יש עוד חולי רע — שלאחרי שמדברים ענינים כיו"ב, ממהרים לכתוב ולשאול אם התכוונתי אליו, ומבקשים מחילה ודרך תשובה כו'. ולכן הנני מודיע שלא אענה על מכתבים כיו"ב. וכאמור, שכל אחד ימצא את האותיות המתאימות אליו כו'<sup>129</sup>.

\* \* \*

כט. בהמשך להמוזכר לעיל (ס"כ) אודות הכינוס של נשי חב"ד, ישנו ענין מיוחד — שבו משתתפות גם נשים שהגיעו לאחרונה (יחד עם בעליהן וילדיהן) ממקום שנקרא בשם "מאחורי מסך הברזל".

וכיון ש"אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים"<sup>175</sup>, הנה גם בהיותן שם ה' אצלם קיום התומ"צ באופן של מס"נ.

172) שבת קיט, סע"ב. רמב"ם הל' ת"ת פ"ב סה"ב. הל' ביהמ"ח פ"א הי"ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"א סה"י.  
173) ראה גם תו"מ ח"ס ע' 170. וש"נ.  
174) שבת קיט, סע"ב. רמב"ם הל' ת"ת פ"ב סה"ב. הל' ביהמ"ח פ"א הי"ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"א סה"י.  
175) פסחים פה, ב. וש"נ.

די בענינים הקשורים עם "כחי ועוצם ידי", כי, "לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי (רוח אשר) אמר ה' צבאות"<sup>116</sup>, היינו, רוח ע"פ התורה. — יש צורך אמנם בענין ד"צבאות", אבל האמת היא ש"אמר ה' צבאות", כך, שההצלה באה ע"י הקב"ה.

ולכן, גם בשעה שהולכים לבטל את הגזירה ע"י השתדלות בדרך הטבע, יודעים שכאשר יהי' צורך במלאך, יבוא מלאך, ואם עדיין לא תרצה מלכות רומי לציית, אזי ישלחו "שד"..." והיינו לפי שהאמת היא שהקב"ה הוא העוזר, אלא שרצונו שיפעלו גם בדרך הטבע.

יז. ועד"ז בנוגע להנהגה בימינו אלו:

צריכים אמנם לנסוע לווינגטון — כשם שרשב"י נסע לרומי — ולהשתדל שם כו', אבל בווינגטון צריכים לראות יהודי דתי שמתנהג ע"פ תומ"צ וכו'.

וכאשר הוא פונה לגוי ומבקש ממנו סיוע, והגוי שואל אותו: מדוע אתה צריך סיוע ממני, בה בשעה שהנך מאמין בהקב"ה, ויכול להביא מלאך או שד? — משיב לגוי: כאשר בני" נמצאים בגלות, ישנוי הציווי "הוי מתפלל בשלומה של מלכות כו"<sup>117</sup>, ואז רצונו של הקב"ה שישתדלו גם בדרך הטבע, כך, שזקוקים לסיוע של הגוי.

וכאשר הגוי שואל: מה פירוש שהנך נמצא בגלות — הרי אתה נמצא בארץ ישראל, "ארץ<sup>118</sup> אשר גו' עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה"?! משיב היהודי: אדרבה — שם הגלות גדולה יותר, כיון שיש מי שטוען שלהיותו "מיניסטער", יכול לעשות כרצונו!...

ולא עוד אלא שמזה רוצה להביא "ראי" שענין הגלות אינו "מפני חטאינו" — שהרי הוא טוען שאינו בגלות, למרות שידוע מעמדו ומצבו בענין ד"מפני חטאינו", בידעו שהוא זה שרושם גויים בתור יהודים, היפך "דבר ה' זו הלכה"<sup>119</sup>, באמרו, שעושה זאת בשם "תורת ישראל" ו"אלקי ישראל", וכל זה — כדי שיוכל להמשיך לשבת על ה"כסא"... ובשביל זה הסכים ועזר שילמדו עם ילדי ישראל "נצרות" רח"ל! (אלא שאח"כ נתגלה הדבר, ואז ניסה להשתמט מזה).

ועד"ז בנוגע לחבירו, שגם הוא יודע מעמדו ומצבו בענין ד"מפני

חטאינו":

118) עקב יא, יב.  
119) שבת קלח, ב.

116) זכרי' ד, ו.  
117) אבות פ"ג מ"ב.

במשך שנים ארוכות זעק בעצמו ש"מיהו יהודי" הוא ענין שחייבים לתקנו, כיון שזוהי סכנה עבור כלל ישראל, וההצלה של כלל ישראל היא רק ע"י תיקון החוק, ובמילא אי אפשר לוותר על זה. ואעפ"כ, כשהגיע לענין ה"כסאות", הנה עד לפני שלשה ימים הכריז שחייבים לוותר על כל הענינים ובלבד להשאר לשבת בממשלה, כיון שבישיבתם על ה"כסאות" תלוי הצלת ישראל והצלת ענין החינוך וכו'!

ושני הדברים שהם הפכיים זמ"ז, נאמרים באותו נוסח — שזוהי הצלה עבור כלל ישראל! ... (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת-שחוק:) כל דבר שקר מוכרח שיהי' בו קורטוב של אמת, כי לולי זאת, אין לו אחיזה. ועד"ז בנוגע לשקר שחייבים לוותר על מיהו יהודי בשביל כלל ישראל, שיש בו קורטוב של אמת — שחייבים לוותר על מיהו יהודי כדי להציל את ה"כסא" שלו... ומזה נשתלשל השקר שבזה תלוי הצלת כלל ישראל! ועד"ז בנוגע לצרה של "ניתוחי מתים" שאירעה בגללו, כידוע שענין זה התחיל בשעה שהוא הי' קשור עם "משרד הבריאות", וכתב מכתב חשאי לכל בתי-הרפואה והרופאים שנותן רשיון וכו'.

וכאשר נתעורר רעש על זה, איימו על הרב שהי' אז — כפי שמאיים על הרב עתה ליתן היתר לעשות פשרה בענין של מיהו יהודי, בה בשעה שהפשרה תגרום למצב גרוע יותר, שתעמיק יותר את המלחמה נגד גיור כהלכה, ע"פ "דבר ה' זו הלכה", כיון שתגרום מחלוקת בין רב אחד לרב שני, ונקל לשער הרושם שיעשה הדבר על אלו שקוראים את עצמם בשם "חפשיים", שבראותם שנוצרה מחלוקת חריפה כ"כ בין הרבנים, אזי יתוסף יותר במלחמתם נגד ההלכה.

וכפי שאירע בעבר כמ"פ, שבשעה שנערכה הצבעה, הרימו ידם נגד "דבר ה' זו הלכה"! — אמנם פלוני בעצמו לא הי' נוכח, כיון שברח בשעת ההצבעה, אבל שאר חבריו הרימו ידם נגד הלכה, וכאמור, בשם אלקי ישראל, ובגושפנקא של תורת ישראל; ועד"ז עתה, כאמור, שעד לפני שלשה ימים הכריז שחייבים לוותר על מיהו יהודי! ולא עוד אלא שבשעה שחברו שב בתשובה והתפטר מכסאו, היתה הנהגתו באופן ד"רצחת וגם ירשת<sup>120</sup>, לרשת את כסאו של חברו ששב בתשובה, ולהשאר לשבת על ה"כסא"!

ועוד זאת, שהם מעמידים פנים שיש להם דעה עצמאית, ועושים כל הענינים על דעת עצמם — בה בשעה שזהו היפך המציאות, וכפי

היזק ח"ו (שהרי על ענינים כיו"ב אין צורך כלל להזהיר את תלמידי ר"ע), אלא שלא נהגו כבוד הראוי ל"גברא רבא". ואעפ"כ הי' זה דבר חמור, כי, אע"פ שאינו אוחז שהוא "גברא רבא", מ"מ, הי' צריך לנהג בו כבוד כו' מצד זה גופא שהוא מתלמידי ר"ע, היינו, שר"ע בעצמו (שבדאי אוחז ממנו, שהרי הוא רבו...) מסכים ואומר שהוא תלמיד שלו ומלמדו תורה כו' —

וכתוצאה מזה — "הי' העולם שמם, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה"<sup>161</sup>.

[וההסברה בזה — דלכאורה אינו מובן מדוע "הי' העולם שמם", הרי מלבד ר"ע היו אז עוד כו"כ תנאים (שהיו ברי-פלוגתא של ר"ע), וגם להם היו תלמידים וכו' — לפי שקיום העולם תלוי בר"ע דוקא, ש"הלכה כר' עקיבא מחבירו"<sup>167</sup>, ועד ש"כולהו אליבא דר"ע"<sup>168</sup>].

והיינו, שרשב"י הי' אחד התלמידים שקיימו העולם לאחר שהי' שמם, ולא עוד אלא שהי' אחד המיוחד ביניהם, כלשון המשנת חסידים<sup>21</sup>: "על ידם וע"י רשב"י שהי' אף הוא תלמידו נתקיים העולם" — שהטעם לכך שמזכיר את רשב"י בפ"ע הוא לפי שהי' שקול כנגד כולם (וע"ד שדרשו רז"ל<sup>169</sup> עה"פ<sup>170</sup> "מכף כל אויביו ומיד שאול" — אף שלכאורה לא הוצרך להזכיר את שאול בפ"ע, להיותו בכלל אויביו — ש"שקול הי' כנגד כל אויביו").

ומצד גודל מעלתו, עד כדי כך, שאמר "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי (לא רק מיום שקיבל סמיכה מר"ע...) עד עתה", להיותו "צדיק יסוד עולם" (כנ"ל ס"ג) — פעל גם תיקון בהנהגת התלמידים שלא נהגו כבוד זה לזה.

כח. ובהמשך לזה יש להזכיר אודות ענין שהזמן גרמא:

דובר אודות מאורע הקשור עם ענין דלא נהגו כבוד זה בזה, ובאופן דמתעבר על ריב לא לו וכו'<sup>171</sup>, וקשור גם עם ביטול לימוד דתשב"ר, אף שגדלה מעלתו עד כדי כך ש"אין מבטלין תינוקות של בית

(167) עירובין מו, ב. וש"נ.

(170) תהלים יח, א.

(168) סנהדרין פו, רע"א.

(171) מי ששופך שמן על המדורה, כדי

(169) מדרש תהלים (שוח"ט) סוף מזמור שיהי' "שמח"!!!

שמציאותו תורה), כאמרו "אנא סימנא בעלמא"<sup>156</sup>, ועד שאמרו "מאן פני האדון ה' דא רשב"י"<sup>157</sup> (ע"ד שנאמר בירושלמי<sup>158</sup> בנוגע לר' יצחק ב"ר לעזר).

ולדרגא זו הגיע רשב"י עי"ז שבמשך כל ימיו היתה עבודתו באופן ש"בחד קטירא אתקטירנא", שבזה ה' בהעלם גם ענין הדביקות והאיחוד, ונתגלה ביום הסתלקותו, כמבואר באגה"ק<sup>159</sup> ש"כל עמל האדם שעמלה נפשו בחייו למעלה בבחי' העלם והסתר מתגלה ומאיר בבחי' גילוי .. בעת פטירתו כו".

ומעין זה שייך גם אצל כל אחד מישראל — ע"י אופן העבודה דעבד פשוט שלמעלה גם מעבד נאמן (כידוע אריכות השק"ט בזה בהמשך תרס"ו<sup>160</sup>), והחידוש שם, שגם בתורה גופא יכול להיות המעלה של עבד פשוט כו'.

כז. הענין שבל"ג בעומר פסקו תלמידי רבי עקיבא למות<sup>161</sup>,

— כב' הדעות שהובאו בשו"ע אדמו"ר הזקן<sup>159</sup>, ש"אף שמתו מקצת מהם ביום זה, מ"מ, הרי לענין אבילות יום האחרון אנו אומרים מקצת היום ככולו .. אבל לילה אפילו כולה אינה ככל היום, ולא פסקה אבילות עד למחר ביום, ולכן אומרים תחנון בתפלת המנחה של ערב ל"ג; "ויש מקומות נוהגין שלא לומר תחנון במנחה של ערב ל"ג (וכ"ה גם בסידור<sup>162</sup>, שהוא "בתראה" לגבי השו"ע<sup>163</sup>), לפי שסומכין שבתחלת ליל ל"ג פסקו האבילות" —

קשור גם עם ענין ההילולא של רשב"י<sup>164</sup> (אע"פ שהזמן שבו פסקו למות ה' לפני הסתלקות רשב"י), שהרי "מגלגלין זכות ליום זכא"י<sup>165</sup>. והענין בזה:

מיתת תלמידי ר"ע היתה "מפני שלא נהגו כבוד זה בזה"<sup>161</sup>,

— וכמבואר בזה<sup>166</sup>, שבודאי לא ה' ענין של בזיון, פגיעה או

156) זח"א רכה, א.  
157) זח"ב לח, א.  
158) ביכורים פ"ג ה"ג. וראה גם תו"מ 164) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 152 הערה 30.  
159) סכ"ח.  
160) ע' שכה ואילך.  
161) יבמות סב, ב.  
162) לפני ובא לציון גואל.  
163) ראה שו"ת צ"צ חאר"ח סי"ח ס"ד. וש"נ.  
חידושים למס' שבת פ"ז (מו, ד). שו"ת דברי נחמי' חאר"ח סכ"א.  
164) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 152 הערה 30.  
165) תענית כט, א. וש"נ. וראה גם מכתב ערב ל"ג בעומר ועש"ק שנה זו (אג"ק חכ"ט ע' קנז) בהערה.  
166) ראה גם לקו"ש שם ע' 149 ואילך.

שנתבאר במכתב די"א ניסן<sup>121</sup>, שיכול להיות אדם שנמצא בשעבוד הכי גדול, ולחשוב שהוא חפשי ויש לו דעה וכו', וכפי שהובאה הדוגמא לזה מעובר במעי אמו, שאוכל ושותה ממה שאמו אוכלת ושותה<sup>122</sup>, ודוגמתו בנדו"ד — שהם נמצאים ב"בטן" של ה"מערך", ואין להם דעה משלהם כלל, אלא עושים כל מה שה"מערך" מצווה לעשות! — הוא רץ מאחורי הפרגוד ומודיע שיכנס לממשלה, אלא שרק כלפי חוץ חייב לצעוק שלא יכנס, ונותנים לו רשות לומר כלפי חוץ מה שרוצה, ובלבד שבנוגע לפועל יעשה כפי שמצווים עליו!...

ובפרט כששומע שיש סברא שיתנו לו "כסא" נעלה יותר, הנה מזה מביא ראי' ששיטתו נכונה, דכיון שעד עתה התנהג כפי שרצו, לכן מסכימים לתת לו "כסא" נעלה יותר!...

וכמדובר כמ"פ שאלו שאשמים בעיקר אינם הם בעצמם, אלא אותם מאה אלף יהודים שעומדים מסביב ושותקים! — הם טוענים שיש מאה אלף יהודים שהצביעו עבורם ואוחזים מהם, כך, שאותם מאה אלף יהודים יכולים להוריד אותם מה"כסאות" כהרף עין, אבל הם שותקים! ואע"פ שיש 200 שהצביעו נגדם (ומתוך ה-300 שהצביעו בעדם נתגלה ש-200 מהם הצביעו כך רק בגלל שהם גובי המיסים של המפלגה וכו') — הרי נוסף לכך שהיתה זו הצבעה חשאית, ישנם עדיין 99 ששותקים!

יח. ובכן: כאשר שולחים אנשים כאלו לווינגטון לפעול על הגוי לסייע לבניי — הרי מובן שהגוי אין לו דרך-ארץ כלל כלפי אדם ש"מוכר" את כל הענינים ובלבד שישאר לשבת על ה"כסא"!

הגוי רוצה לראות אדם שמתנהג לפי העקרונות שלו! אם הוא מאמין בה' — שיתנהג כך בפועל, ולא שהיום יצעק באופן כך, ומחר יצעק להיפך (ובמילא לא יודעים מה יצעק מחר...), מבלי לעמוד כלל על עקרונותיו, ולמכור הכל, ובלבד שיוכל להשאר לשבת על ה"כסא"!

וכיון שבאנשים כאלו עסקינן, לא יפלא שמרגישים את עצמם נחותים בפני הגוי, ומשתדלים לשאת חן בעיניו, ומתייראים לעשות דבר שאולי לא ימצא חן בעיניו — שמזה באים כל הצרות כו'.

וכמו בנוגע לצרות שיש מצד דמשק כו':

דובר בשמח"ת<sup>123</sup> שמצד אנשי הצבא היו יכולים להמשיך עוד

121) אג"ק חכ"ט ע' קכח.  
122) נדה ל, ב.  
123)

15-20 קילומטר ולכבוש גם את דמשק — למשך זמן קצר עכ"פ, שאז היתה נשארת "ממלכה שפלה" (ע"ד מ"ש בנוגע למצרים<sup>124</sup>) — ללא צורך בהשתדלות גדולה, כיון שלא הי' שום מניעה ועיכוב מהצד שכנגד כו', והיו צריכים רק לא לתת פקודה לעצור את אנשי הצבא שהיו להוטים להמשיך הלאה כו'.

ואם היו עושים כן — היו חוסכים את כל הקשיים והצרות שיש עתה, והיו גם משחררים את השבויים וכו'.

והסיבה לכך שנתנו פקודה לעצור את אנשי הצבא היא — בגלל שטענו שהגוי בושינגטון יהי' ברוגז!...

ובכן: לכל לראש — הגוי הוא ברוגז בלאה"כ... ועוד ועיקר: בנדר"ד, גם הגוי רצה שיכבשו את דמשק (לזמן קצר), כיון שאז היו מצליחים להשיג את המטוסים של הרוסים וכו'.

ועד"ז בנוגע לעוד כמה ענינים שאין כאן המקום להאריך בזה.

יט. ובכל אופן, ישנה ההוראה מסיפור הגמרא אודות דברי רשב"י בנוגע לאומות העולם — שצריך לידע שאין לטעות ולסמוך לגמרי על "חסד לאומים", כיון ש"כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן".

צריכים אמנם להשתדל אצל הגוי בדרך הטבע, כפי שרשב"י נסע להשתדל אצל מלכות רומי, אבל צריך לדעת שההצלה היא ע"י הקב"ה, ובמילא, צריכה להיות ההכנה המתאימה להשראת ההצלה של הקב"ה — ע"י ההנהגה בדרך התורה וההלכה, כולל ובמיוחד ע"י לימוד התורה, שזהו ענינו המיוחד של רשב"י — "תורתו אומנתו"<sup>125</sup>, שלכן אמרו "מי ילך ויבטל הגזרות — ילך רשב"י"<sup>126</sup>, כיון שגם בלכתו לרומי ימשיך לעסוק בתורה!

ועד"ז בנוגע לפלוני וחבירו (הנ"ל סי"ז),

— (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר בבת שחוק): הוא לא יותר טוב ולא יותר גרוע ממנו... שניהם שוים, והלואי ששניהם ישובו בתשובה היום — שהרי ענין התשובה יכול להיות גם בשבת, וגם בל"ג בעומר; אסור לומר תחנון<sup>127</sup>, אבל לשוב בתשובה "מותר"... תמיד, שהרי צ"ל "כל ימיו בתשובה"<sup>128</sup>, גם בשבת, ואדרבה: "משיח אתא לאתבא צדיקייא בתיובתא"<sup>129</sup> —

(124) יחזקאל יז, יד. כט, יד.

(126) ראה זח"ג קנז, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

(125) שבת קנז, א.

אלא באופן שלכל אחד יש תכונות מיוחדות; לפלוני יש להט מיוחד בלימוד התורה, ולחבירו יש להט מיוחד באהבת ישראל וכו'. ובצירוף כולם יחד נעשית "קומה אחת שלימה". ולכן צריכה להיות עבודת כל אחד לפי הכחות והחושים שלו, אלא שצריך לעבוד עבודתו לא בגלל שיש לו תענוג ("געשמאַק") בענין זה, אלא בגלל שכן הוא רצון הקב"ה.

וכאשר כל אחד עובד עבודתו כפי שנדרש ממנו, והיינו, ש"ראשיכם" עושים את שלהם, ו"חוטב עציך ושואב מימין" עושים את שלהם [שהרי לא די בכך שישמעו את דברי "ראשיכם", ותו לא, אלא גם הם צריכים למלא את תפקידם כו'], אזי נעשים "קומה אחת שלימה", באופן ש"אתם נצבים גו' כולכם לפני ה' אלקיכם"<sup>151</sup>.

וזהו גם הענין ד"כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים" — דכיון שכל אחד צריך להביע את דעתו באיזה אופן צריך לפעול וכו', לכן יש "מחלוקת", אבל כיון שזוהי "מחלוקת שהיא לשם שמים", לכן "סופה להתקיים", שכל אחד יפעל לפי כחותיו ותכונותיו, ובאופן כזה יפעל על כל משפחתו, ועל כל העולם<sup>129</sup>.

\* \* \*

כו. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר — הנה בנוגע למאמר רשב"י באידרא אודות הסתלקותו: "דהא נשמתי בי' אחידא בי' להיטא בי' אתדבקת וכו'"<sup>152</sup>, כותב אאמו"ר<sup>153</sup>, ש"הג' לשונות אחידא להיטא אתדבקת י"ל לנגד הג' הקוין וכו'" (אבל לא ביאר הענין ד"בחד קטירא אתקטרנא כו'" שנזכר בזהר לפנ"ז<sup>154</sup>).

אך צריך להבין:

נת"ל במאמר<sup>154</sup> (מיוסד על דברי רבותינו נשיאינו) שענין הדביקות הוא למטה מענין ההתקשרות (שזהו"ע ד"בחד קטירא אתקטרנא כו'"). ואילן כאן משמע שהדרגא הכי עליונה היא "בי' אתדבקת"?

והביאור בזה — שיש דרגא בדביקות שהיא למעלה מכל הדרגות, שזוהי דביקות שהיא ע"ד "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", "הולד נוצר ע"י שניהם ושם נעשה בשרם אחד"<sup>155</sup>, ועד"ז אצל רשב"י, שאינו מציאות לעצמו, כיון שנעשה מציאות אחת עם מהותו ועצמותו ית' (עי"ז

(151) ר"פ נציבים.

(154) ד"ה פתח ר"ש פ"ב ואילך (לעיל ע' ... ואילך).

(152) זח"ג רצב, א.

(153) לקוטי לוי"צ לזח"ג ע' תסב ואילך. (155) בראשית ב, כד ובפרש"י.

עם ישראל הוא "קומה אחת שלימה"<sup>146</sup>, ששלימותו תלוי' בכך שישנה מציאותו ועבודתו של כל אחד, באופן שמנצל בעבודתו את הכחות והחושים שנתן לו הקב"ה, וכך בצירוף כולם יחד נעשית קומה אחת שלימה.

וכמודגש במתן תורה, כמארז'<sup>147</sup> אילו היו ישראל ששים רבוא חסר אחד כו', שאז לא הי' אפילו משה רבינו יכול לקבל את התורה. ועד כדי כך, שבכל ענין בתורה יש (לא רק פירוש אחד, או עכ"פ י"ב פירושים, כנגד י"ב שבטי ישראל, אלא) ששים רבוא פירושים, הן בפשט, והן ברמז, דרוש וסוד, כנגד כל א' מששים רבוא בנ"י<sup>148</sup>.

וכיון שכן, צריך כל אחד לעבוד עבודתו באופן שינצל את הכחות והחושים שניתנו לו, ולדוגמא: מי שהוא כח שכלו חזק כו', צריך לנצל כח שכלו ליגיעה בתורה; הוא בודאי צריך לקיים את כל המצוות ולעסוק בכל הענינים שתובעים מכל בנ"י, אבל כיון שיש לו חוש מיוחד בלימוד התורה, הנה עיקר עבודתו וחיותו כו', באופן ד"זהיר טפ"י<sup>149</sup>, צריכה להיות בלימוד התורה.

ועד"ז מי שיש לו חוש מיוחד בהרגש הלב, צריך לנצל זאת לענין של אהבת ישראל, לקרב יהודי ולהסביר לו גודל הענין של אהבת ה' ואהבת התורה; גם ממנו תובעים לעסוק בלימוד התורה ובכל הענינים, אלא שעיקר חיותו צריכה להיות בענין שבו ניתנו לו כחות מיוחדים.

ועד"ז מי שהוא בעל פועל ("א' פראקטישער מענטש"), שבשעה שצריך להקים מוסד, אזי משתדל ומתרוצץ ועושה את כל המאמצים שיוקם המוסד, או כשצריך להבטיח שבמוסד יהי' נוח, לא מדי קר ולא מדי חם וכיו"ב, כדי שהתלמידים יוכלו ללמוד מתוך הרחבה, אזי משתדל ועוסק בזה, ועד"ז בנוגע להשתדלות בענין "ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו"<sup>150</sup>; וכאמור, גם אצלו צ"ל לימוד התורה והרגש הלב כו', אלא שעיקר ענינו הוא מעשה בפועל.

וכללות הענין הוא — שכל אחד צריך לעסוק בעיקר בענינו המיוחד, ולא יכולים — וגם לא צריכים — לתבוע ממנו שיהי' לו להט ("קאָך") בענין אחר, והיינו, לפי שהקב"ה לא ברא את כולם באופן שוה,

(146) לקו"ת ר"פ נצבים. (149) שבת קיח, ב. וראה תניא אגה"ק  
(147) מכילתא יתרו יט, יא. יל"ש שם רמז סוס"ז.  
רפ. ב"ר פ"ע, ט. דב"ר פ"ז, ח. (150) ישע"י נח, ז. וראה תדבא"ר פכ"ז.  
(148) נסמן בלקו"ש ח"י"ז ע' 412.

שעליהם להתיישב ללמוד תורה (אף ש"הצעה" כזו היא לכאורה ענין של בטלנות...), כמארז'<sup>127</sup> ש"המאור שבה מחזירו למוטב", והרי המדובר אודות מי שנמצא במעמד ומצב ד"אותי עזבו"<sup>128</sup>, כופר רח"ל, ואעפ"כ, כאשר "תורת שמרו"<sup>128</sup>, אזי המאור שבה מחזירו למוטב.

וכאשר הדתיים יוסיפו בתורה, הרי זה ישפיע על כל הציבור, ואז הנה גם ה"חפשיים" שבממשלה יאלצו להתחשב בדעת הרוב — שיש להתנהג ע"פ "דבר ה' זו הלכה", כפי שמתחייב מצד מציאותו האמיתית של כל אחד מישראל<sup>129</sup>.

\* \* \*

כ. ביום הש"ק זה מתקיים הכינוס של נשי ובנות חב"ד<sup>130</sup> (שהתחיל ביום שישי, ומסתיים ביום ראשון), ובין אם כיוונו לכך או לא, הרי זה בודאי בהשגחה פרטית, וקשור עם פרקי אבות שאומרים ביום הש"ק זה (וכיון שהכינוס נמשך ביום ראשון, הרי זה קשור גם עם הפרק של השבת שלאח"ז<sup>131</sup>).

— וגם ענין זה הוא בכלל תורת רבינו הזקן<sup>132</sup> שצריכים לחיות עם הזמן, והיינו, ללמוד הוראה מעניני התורה ששייכים במיוחד לזמן זה —

ובאופן שאין אפילו צורך לחפש כו', כיון שישנה משנה מפורשת ששייכת לענין הכינוס: "כל כנסי' שהיא לשם שמים סופה להתקיים"<sup>133</sup>.

כא. ויש כמה דיוקים במשנה זו:

(א) מהו החידוש ש"כל כנסי' שהיא לשם שמים סופה להתקיים" — הרי כל דבר טוב שיהודי עושה יש לו קיום ואינו מתבטל לעולם?

(ב) מהו דיוק הלשון "כנסי'?"

(ג) מהו הדיוק "לשם שמים", ולא "לשמים", כפי שמצינו בכ"מ, ולדוגמא בנוגע לקרבנות: "נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת

(127) פתחתא דאיכ"ר ב. ירושלמי חגיגה  
פ"א ה"ז. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג. שלהן.  
(128) ירמ"י טז, יא. (131) ראה לקמן סכ"ד.  
(129) חסר הסיום (המו"ז). (132) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק  
(130) ראה גם מכתב עש"ק פ' אחו"ק שנה ב"היום יום" ב חשון).  
זו (אג"ק חכ"ט ע' קמח ואילך); שיחת יום (133) פ"ד מ"א.

עוף אשה ריח ניחות, ובמנחה אשה ריח ניחות, לומר לך אחד המרכה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין לבו לשמים<sup>134</sup>.

כב. והביאור בזה:

החילוק בין "שמים" ל"שם שמים" הוא — ש"שמים", אש ומים (כפירוש רש"י<sup>135</sup>), קאי על תורה ומצוות, כי, בתורה כתיב<sup>136</sup> "מימינו (שקן הימין הוא חסד, מים) אש דת למו", ובמצוות יש מצוות עשה — "ימין מקרבת"<sup>137</sup>, מים, ומצוות לא תעשה — "שמאל דוחה"<sup>137</sup>, אש; ואילו "לשם שמים" אינו ענין של תומ"צ עצמם, אלא כמו "שם" שאינו עצם הדבר, אלא רק שם בלבד.

וזהו "כנס" שהיא לשם שמים" — שעוד לפני שיודעים ומבינים מה הם ההחלטות של הכינוס בנוגע לעניני תורה ומצוות ("שמים"), הנה הכינוס עצמו הוא כבר "לשם שמים", היינו, שעצם העובדה שנשי ישראל מתכנסות ובאות מכו"כ מקומות, ממעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד" למעמד ומצב של "עם אחד"<sup>138</sup>, ובאופן שכל רואיהם (אפילו אינם יהודים) יכירום — ע"י הלבוש המתאים כו', למרות שה"אופנה" ("מאדע") היא ללבוש לבושים אחרים, ועד"ז בהנהגתן בנוגע לאכילה ושת"י בהקדמת אמירת ברכה וכו' — שאינן סתם נשים אמריקאיות... אלא בנות שרה רבקה רחל ולא, הרי זה כבר ענין שקשור עם אלקות ("ג-טליקייט"), "לשם שמים", שפועל "שיהא שם שמים מתאהב על ידך"<sup>139</sup>.

כג. ועד"נ "כל כנס" שהיא לשם שמים סופה להתקיים":

"כנס" — אינה כמו "כנסת הגדולה" שהיא באופן של קביעות ותמידיות כו', אלא כנס שאינו אלא למשך זמן מועט, היינו, שלפני הכנס לא היו ביחד, ורק למשך זמן מסויים מתכנסים יחד, ואח"כ חוזרים כאו"א למקומו, כך, שלכאורה מתבטל ענין הכינוס.

ועל זה אומרת המשנה ש"סופה להתקיים", והיינו, שגם לאחר שכל אחת נוסעת וחוזרת למקומה, שאז יכולה להתעורר אצלה השאלה: איך תוכל לבדה לעמוד על עמדה להתנהג ע"פ התורה ומצוותי, נגד השכנים כו' שטוענים שצריך להתנהג אחרת — הנה על זה יש נתינת-כח

מהחיות וההתעוררות כו' בשעה שכולן היו ביחד בכינוס, ש"סופה להתקיים" גם לאחר שכל אחת הולכת למקומה, ונותנת כח שתוכל לעבוד עבודתה בלי להתפעל מהסביבה, בידעה שאינה אשה יחידה, אלא היא הולכת בשם ובתור באה"כ של כל הכינוס, וזכות הרבים (שהיו בכינוס) מסייעת לה לקיים את ההחלטות שנתקבלו בכינוס, מתוך תוקף וחיות כו' כפי שהי' בשעת הכינוס.

כד. אמנם, בכל ענין של כנס" יש לכאורה גם ענין של חסרון:

כיון שאין שני בני אדם שדעותיהם שוות זה לזה<sup>140</sup>, הרי מובן, שכאשר מתכנסים כמה בני אדם יחד, אזי ישנם כמה דעות, וככל שירבה מספר המתכנסים, יתרבה מספר הדעות.

ולכאורה: בשלמא כאשר כל אחד נמצא במקומו, אזי יכול לעשות ולפעול כפי הבנתו, כשרונותיו וכחותיו כו'; אבל כשמתכנסים יחד הרבה בני אדם, אזי יש לכל אחד דעה משלו איך צריך לפעול ולעשות, זה אומר כך וזה אומר כך וכו', ואח"כ צריך להחליט ע"פ רוב דעות, כפי שהתורה קובעת ש"אחרי רבים להטות"<sup>141</sup>. וא"כ, יש חסרון לכאורה בכל ענין הכינוס לגבי המעמד ומצב שכל אחד נמצא במקומו שאז ביכולתו לעשות ולפעול כפי הבנתו וכו'.

אך על זה אומרת המשנה בפרק שלאח"ז<sup>142</sup> — "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים.. איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים, זו מחלוקת הלל ושמאי":

בנוגע למחלוקת הלל ושמאי אמרו חז"ל<sup>143</sup> "אלו ואלו דברי אלקים חיים", ולכן "סופה להתקיים", כי, אע"פ שבזמן הזה הלכה כבית הלל<sup>144</sup>, הנה בביאת משיח תהי' הלכה כבית שמאי<sup>145</sup>, כך, שב' הדעות מתקיימים בפועל.

ועד"ז בכל מחלוקת שהיא לשם שמים, שסוכ"ס מתקיים כפי שכל אחד טוען ואומר שלפי דעתו צריכה להיות ההנהגה בעבודת ה' באופן כן.

כה. והענין בזה:

(140) ראה ברכות נח, א. סנהדרין לח, א. (143) עירובין יג, ב. וש"נ.

ועוד. (144) שם ו, ב. וש"נ.

(141) משפטים כג, ב. (145) ראה מק"מ לזח"א יז, ב. הובא

(142) פ"ה מ"ז. בלקו"ת קרח נד, רע"ג.

(137) סוטה מז, א. וש"נ.

(138) אסתר ג, ח.

(139) יומא פו, א.

(134) מנחות בסופה.

(135) בראשית א, ח.

(136) ברכה לג, ב.